Муниципаль автономлы мәдәният учреждениесы
“Чакмагыш үзәк биләмә-ара китапханәсе”

Люция Аблееваның “Сөюемнең тәңресе” дигән китабының исем туе

Чакмагыш

Муз.номер (М.Мухтаров жырлый. “Туган авылым”)

Туган якка кайттым,
Милəш өзеп каптым.
Күзлəремнəн килде яшьлəрем.
Əче түгел милəш,сагынылган кардəш,-
Кайтармыйча торды эшлəрем.

Йортлар инде башка, алар күккə аша
Берсе-берсе белəн ярышып.
Лəкин урам таный, миңа бармак яный,-
Əллə чынлап, əллə шаярып.

Милəш, синең җимеш бигрəк тəмле, имеш.
Əллə туган якта үскəнгə?
...Төштем сукмаклардан, килеп аръяклардан...
Тик уйларым йөгерə үткəнгə.

Исəнмесез кадерле кунакларыбыз! Авылыбызда туып-үскəн,тормышны үзе телəгəнчə сөеп,яраткан гаилəсеннəн, эшеннəн ямь һəм табып яшəгəн,шигъриятне үз иткəн,əлеге генə сезгə укып ишеттергəн шигырьнең авторыЛюция Мəснəви кызы Аблеева бүген бездə кунакта.

Кеше кайда гына,ничек кенə яшəсə дə,туган-үскəн җирен,кендек каны тамган газиз туфрагын күңел түрендəге хислəр сандыгыннан алып ташлый алмый. Сагыну хисе аның рухына, кан тамырларына сеңгəн. Бу тойгы яшь арткан, өлкəнəйгəн саен көчəя генə бара.

Хөрмəтле Люция Мəснəви кызы!!! Без Сезнең белəн очрашуны бик тə түземсезлəнеп көтеп алдык. Бүгенге очрашуыбызда үзегез белəн таныштырып китсəгезче!Берничə шигъри күчтəнəч көтəбез сездəн.

(сөйли)

(бию – Гөлназ Габсалихова)

1) Əйе, Люция ханымныңһəр иҗат җимеше шигырь сөючелəрнеңкүңелен үзенə җəлеп иткəн.2014 елны дөнья күргəн Люция Аблееваның китабы “Сөюемнең тəңресе” дип атала.Бу китапны автор əнисе Миннехаят Зəки кызы һəм əтисе Мəснəви Бадретдин улы Бадретдиновларның якты истəлегенə багышлый. Китап 7 бүлектəн тора һəм төрле елларда иҗат ителгəн шигырьлəре,җырлары тупланган.

Тормышчан образлар,табигый стиль,йөгерек сөйлəм,хəтта төртмəле тел – боларның барысы да халыкчан шигъри традициялəрнең югары кимəлдə чагылышы буларак кабул ителə.

Очрашуыбызга əзерлəнү барышында миңа компьютер аша автор белəн даими рəвештə элемтəдə булырга туры килде. “В контакте” сайтында Люция апаның шигъриятенə багышланган группа төзелгəн. Ул “Л.Аблееваның иҗаты” дип атала.Менə шул группага кереп күп кенə кешелəр үзлəренең

теләкләрен,фикерләрен язып калдырганнар. Шуларның берничәсен сезгә укып ишеттерәм:

1. “Иҗатыгызның шулай дөрләп януы, кызыклы һәм җимешле булуы шатландыра. Хәтта гаҗәпләндерә дә. Ничек алай илһам килә икән хәзерге дөньяда?” (РимзильВалиев,советник генеральногодиректораОАО “Татмедиа”,журналист и общественный деятель)

2. “Газет журналлар аша язмаларыңны чыгарырга тырыш... Синең язмаларыңда фикер көчле. Чөнки син инде өлгергән, чәчәк аткан ханым. Төчеләнә дип уйлама. Мин дөрестән дә шигырьләр укырга яратам... Шуңа азырак бәя дә бирә алам дип әйтмәкче булам…”(Нурулла Гариф, татар язучысы, тарихчы-галим, тарих фәннәре кандидаты.)

3. ”Люция, туктап кала күрмә, мәгънәле фикерең бар синең... Уңышлар телим!!! “ (Нурулла Гариф,татарязучысы, тарихчы-галим, тарихфәннәрекандидаты.)

4. “Ах, Люция, шигырләрең аша мин синең күңелеңә гашыйк булган идем бит... (НуруллаГариф, татар язучысы, тарихчы-галим, тарих фәннәре кандидаты)

5. Сезнең шигырьне укыгач: нинди яшьти булсын бу - азау ярган мәйдан тотарлык шагыйрә дип күңелемдәгесен әйткән идем... Сез өлгергән ханым инде... кешенең яшәгән саен фикере төпле, әйтәсе килгән сүзенең мәгънәсе саллырак була...

6. Люциямөмкинлегең булса бәлкем үз иҗатың багышлап берәр сайт ясатырсың. Шигырьләреңне дә укыр идек, җырларыңны да тыңлар идек... танылу өчен төрле юлларны кулланырга кирәк... Мәсәлән, талантлы шәхес буларак, син минем өчен ачыла гына барасың... (Нурулла Гариф, татар язучысы, тарихчы-галим, тарих фәннәре кандидаты.

7. “Ай Люция синдәге фикер, хисләр... картая белмәссең ахыры син. Бу шигырнең төп фикере синең, өлгергәнлегеңнең җимеше...” (Нурулла Гариф, татар язучысы, тарихчы-галим, тарих фәннәре кандидаты

8. ” Исең китәр!!!!!!!! Кайда булган бу ханым моңарчы!!!!! “

9. “Кем гаепле шушы көнгә кадәр бу шигырьләрне безгә укырлык мөмкинчелек булмаганга????? ТВдан дистә еллар сөйләделәр халык укымый дип. Хәзер монда ике атна сөйләми торсам, тагын чыга, халык укымый имеш!!!!!” (Иркә)

Люция ханым!Сез менә авылдашларыгыз,туганнарыгыз белән очрашуыгызна сөенеп,шушы бәхеттән балкып,янып утырасыз. Китапны дөньяга чыгару күп хезмәт һәм сабырлык сорый.Иң беренче иҗат җимешен кулга алганданиндихисләр кичердегез?

-сөйли-

Рәхмәт,Люция апа! Иҗат ялкыныгыз сүрелмәсен,илһамыгыз кимемәсен!Сездән яңадан-яңа шигырьләр иҗат итүегезне көтәбез.

Ә хәзербирегә жырчыбыз Гөлфия Потапованы чыкырабыз.Люция Аблеева сүзләренә Лилия Вахитова көй язган “Жан дустым” дип аталган жыр яңгырый. Рәхим итеп тыңлагыз!

Туган йортым тагын төшкә керде,
Үзе якты, жылы,әниле.
Аңлыйсыздыр минем хәлемне...
аерыласым килми шушы төштән!-

Люция ханым! Сезнең шигырьләрегезне укып чыккач, мин эти-әниегез турында язылган шигырьләрнең күплегенә игътибар иттем.Шигъриятегездә туган нигез,эти-әниегез нинди урын алып тора?

- **Сөйли-**

Без Хаят апаны озак еллар “Ахирәтләр” фольклор төркеменең иң актив әгъзасы итеп беләбез. Бүгенге көндә бу төркем халык фольклор төркеме исемен йөртә.Әйдәгез әле, бергәләшеп аларның чыгышын карап китик!

Шигырь жене кагылганмы,
Тагылганмыәллә тумыштан?
Гәрәбәгә тезәм һәр бер юлын
Дөнья ямьле шушы уңыштан.

Кадерле кунакларыбыз! Без дә сезгә Люция ханымның шигырьләреннән шигъри гөлләмә тәкъдим итәбез.

Сүзне шигырь сөйгәнТозлыкуш урта мәктәбе укучыларына бирик,рәхим итегез!

(шигырь укыйлар)

Менә нинди матур, сәнгатьле итеп сөйләде шигырь сөюче авылдашларыбыз.Ә хәзер дәртле бию карап алыйк әле яшь чакларыбызны искә алып!

(“Чакматаш” халык биюләре ансамбле солистлары Гөлназ Габсалихова һәм Тимур Зарипов башкаруында “Эх,алмасы!” бию)

Шигърият һәм моң! Шагыйрь тарафыннан язылган һәрбер шигырь,әлбәттә, моң дәрьясында тирбәлә алмый.Һәрбер ижатның үз урыны булырга тиеш. Жыр барлыкка китерү өчен аерым талант,гадилек һәм тумыштан күңелгә,жанга салынган музыкальлек кирәктер,минем уйлавымча. Ә боларның,Люция ханым,Сез барысына да хужа,шулай бит?Жыр текстлары ничек туа? Йөрәктән,күңелдән үк көй белән туамы,әллә инде композиторларыбыз күреп алалмы?

- **Люция апа сөйли.**

Габделфәт Сафинның өр-яна, күңелне айкый, йөрәкне җилкетә торган җыры табадан төште!!! Ул “Мәхәббәтне саклыйк!” дип атала. Инде клип та әзерләнеп ята. Ә хәзергә тәмләп клипның бер өлешен карап китик!

(күрсәтергә телевизордан)

Шигырь өермәсе килеп керде
Күңелемнең эчке түренә,
Астын өскә китерә күңелемнең
Төшенә дә алмыйм серенә.

Ак кәгазьгә тезәм сүз юлларын
Шигырь гөлләмәсе күз кыса,
Бик шат булыр идем мин үзем дә
Шул юллардан моңлы җыр туса.

Бүгенге кичәдә Л.Аблеева сүзләренә язылган тагын бер җыр яңгырый.

Альфред Яхшимбетов көе,Л.Аблеева сүзләре “Көнләмә”. Җырлый Резеда Аюпова.

Мәктәп еллары күңелдә кала торган иң шатлыклы һәм мәшәкатьсез мизгелләрнең берсе. Бу чынлапта бик дөрес. Мәктәп кешегә беренче бик мөһим булган белемне генә түгел, беренче тормыш дәресләрен дә бирә, дуслык һәм беренче мәхәббәт хисләре белән дә таныштыра.

Үсеп җитеп еллар биеклегеннән үзенең мәктәп елларына карасаң, барыбер тик мәшәкатьсез, тыныч балачагын һәм мәңгелеккә узып киткән мәктәп елларын гына искә аладыр. Һәркемгә үзе укыган мәктәпһәм укытучылар кадерле һәм якын.

Бәйрәмеңдә кабул итсәң иде
Чын йөрәктән чыккан сүзләрне.
Укытучым, син бит белем биреп
Ачтың безнең сукыр күзләрне.
Син лаеклы, газиз укытучым
Рәхмәтләрнең иң җылысына.
Син лаеклы, газиз укытучым
Хөрмәтләрнең иң олысына.
Синсез булмас иде пешекче дә
Табип, галим, герой-космонавт та.
һич оялмас килеп синең алда
Баш ияргә, хаттә Президент та.

Менә шушыматур шигырь юллары белән сүзне Люция ханымның барлык укытучыларына бирик әле.Рәхим итегез!

(Сөйлиләр: Земфира һәм Әфкат Шайхиевлар, Люция Ардаширова,Фәнил Хасанов, Зилә Зиязова)

Җиз кыңгырау, син һәрвакыт шулай
Бүгенгедәй моңлы булдыңмы?
Сихри көчләр бармы, әллә синдә
Юкка гына тынып калдыкмы?
Яшьләренә бүген ирек куя
Янындагы кызлар-егетләр.
Алар синең белән унбер ел бит
Белем доньясына үттеләр.
Маяк булсын сезнең барыр юлда
Укытучың, туган мәктәбең.
Җиз кыңгырау сезне уңышларга
Биекләргә генә әйдәсен!

Тормыш дәвам итә инде ул. Еллар үтеп бара торгач олыгаябыз,дөньялар үзгәрә,хәтта якын кешеләрең белән аралашу-күрешү сирәгәя. Шул чакта яшьлек елларындагы дуслар, сабакташлар ничектер тагын да якыная, күңелдә кадерләре тагын да арткандай була.

Их, кызларым, кызлар-әхирәтләр
Кайтарасы иде ах итепләр
Иң беренче гашыйк чакларны.
Саклыйбыз бит әле күпләребез
Хәтер сандыгында ядъкәр итеп
Егетләрдән алган хатларны.
Их, кызларым, кызлар-әхирәтләр,
Сагынып сөйләр өчен ах итепләр
Антлар итеп серләр бүлештек.
Серләребез элеккечә матур
Таралмаган читкә-ятка, шөкер
Үзебез генә әзрәк бирештек.
Их, кызларым, кызлар-әхирәтләр
Кайтып киләм кабат ах итепләр
Безнең яшьлек узган илләргә.
Бер очрашып, туйганчы сөйләшеп,
Онытмадык әле сине диеп
Баш ияргә туган җирләргә.

Люция ханым!Бүген Сезнең белән очрашырга сыйныфташларыгыз да кайтты. Сүзне аларга бирәбез!

(Сөйлиләр) (муз.номер)

Ә хәзер сүзне Люция Мәснәви кызы белән шушы авылда туып үсеп, бер общежитиедә яшәп Башкорт дәүләт университетында укыган,бүгенге көндә районыбызның мәгариф өлкәсенә зур өлеш кертүче Мәнзүрә Җәүдәт кызына бирәм. Рәхим итегез!

(Сөйли)

Гомер иттек
Шулай буын –буын
Булып бер гаилә, бер кавем.
Араларга шөбһә кертмәдек,
Туганлыкның белдек кадерен.

Туганнар –ул әти-әниләрдән соң иң якыннарыгыздыр.Туган –ул серне саклаучы да,терәк тә,таяныч та,гел шатлыклы хәбәрләр генә китерүче дә. Бу сүзләрнең барысы да Люция ханымның туганнарына хас. Алар да түземсезләнеп сүзләрен әйтергә көтеп утыралар. Рәхим итегез!

Бүген туган көне апабызның
Бөтен дөнья итә тантана.
Ап-ак карлар кебек ап-ак көннәр
Бүләк ит син, ходай, апама!
Үткәненнән күчсен бүгенгегә
Бары яхшылыклар, уңышлар.
Алда аны көтсен иркәләргә
Күркәм, матур, җайлы тормышлар.
Сәламәтлек берүк ташламасын
Балалары булсын игелекле.
Газиз апам, уян һәр көн иртән
Мин бит диеп, бигрәк бәхетле(.Л.А)

(Сүз туганнарыгызга)

(Флера Шарипова көе, Л.Аблеева сүзләре “Кадерлә”. Җырны башкара автор апасы Резеда белән)

1.Абыебыз өйләнде дә
Булды безнең җиңгәчәй.
Ә ул иртән иртүк торып
Хәзерләгән тәмле чәй.
Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Сиңа шикәр, миңа чәй
Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Миңа шикәр, сиңа чәй.
2. Җиңгәчәйнең альяпкычын
Кемнәр чиккән утырып.
Күз тимәсен җиңгәчәйгә
Карамагыз тутырып.
Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Сиңа шикәр, миңа чәй
Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Миңа шикәр, сиңа чәй.
3. Абый белән җиңгәчәйнең
Мәхәббәте нык булсын.
Иң кимендә җиде малай
Җиде кызлары тусын.

Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Сиңа шикәр, миңа чәй
Җиңгәчәй, җиңгәчәй
Миңа шикәр, сиңа чәй.(Л.А)

Ә хәзер сүзне Рамил абый һәм Фәрит абыйны үз итеп,матур итеп яшәп ятучы,шулай ук гомерләре буена авылыбызның мәдәни тормышында кайнап яшәүче җиңчәләрегез Әфидә апа, Фәһия апага бирәм.

(сөйлиләр)

(бию – “Люция” җыры көенә)

Шигырь ничек туа?,-диләр
Белмим үзем ничек туганын...
Күңелемдә тулган сагыш –моңлы гына,
Бушатамын кебек мин бары...

Каян табыла ул сүзләр дисез?
Ана телем шундый бай минем!
Кеше арасындагы күргәннәрне,
Үз йөрәгем аша кичергәннәрне,
Тезәм сүздән,аңларсыз мине...

Көтмәгәндә туа шигырьләрем минем,
моңлы сагыш минем җанымда.
Ай төшә бугай ул чакта,
Хәл белергә...янымa...

Безнең авылдашларыбыз арасында да иҗат итүче дусларыбыз күп.Узган Әдәбият елында без бергәләшеп күп кенә чаралар үткәрдек.Иҗат сөюче дусларыбыз белән без тыгыз бәйләнештә яшибез. Шулай итеп сүзне **Фәнис Фидан улы Әмирханов, Земфир Фәһим улы Әхъяров, Розалия Хатим кызы Закироваг**абирәм. Рәхим итегез,сүз сезгә!

(сөйлиләр)

Кем уйламый бер очарга
Йолдызларга юл төбәп.
Уйларымны җырга салам
Яшендәй сүзләр кирәк.

(Радик Мингазов барлык әниләребезне искә алып җыр башкара “Эзең калсын җирдә”).

Көн дә иртән кояш нурларына
Уяна да дөнья коена.
Яңа туган бала, яшәр өчен
Ана күкрәгенә сыена.

Айлы,я булмаса айсыз төннәр
Җир йокысын саклап чыгалар.
Сәгать телләре дә үз эшендә
Туктамыйча алга чабалар.

Бер алдын күрсәтеп,я бер артын
Дөнья көн-төн алга тәгәри.
“Гомер кыска,эзең калыр җирдә,
Үткәрмәсәң бушка,әгәр!”,-ди.

Люция ханым! Иҗат бакчагызда әледән-әле шытып чыккан шигъри гөлләрегез моң булып кешеләр рухын сугарсын. Халык шигърият сөючеләр, шагыйрьләрне үзен уйга салган өчен, күңелен күтәрә алганы өчен ярата,хөрмәт итә. Сезнең иҗат җимешләрегез дә моң булып күккә күтәрелсен,иҗат чишмәләрегезнең суы бервакытта да саекмасын.Йөрәгегездән ургылып чыккан хисләр дулкыны укучыгыз хозурына барып җитсен. Иҗади уңышлар сезгә!

(Гөлфия Потапова җырлый, “Гомерләр!”)

Илһам чишмәсе агадыр
Челтерәпләр күңелдән.
Суын салдым чиләкләргә
Ул чайпылып түгелгән
Түгелгән дә гөлләр булып
Шигырьләрем калыккан.
Җыенмыймын мин аларны
Яшерергә халыктан.
Халык җыры, халык моңы
Чыганагы аларның.
Ягылгандыр хуш исләре
Җиләкле аланнарның.
Илһам куате күчкәндер
Әнкәем карынымнан.
Матурлыктан тайпылма дип
Бирелгән карарымнан (Л.А)

Яшәешнең һәр мизгеле тансык
Тылсымлы һәм серле манзара.
Күз җиттте,дип нигә моңаерга
Гомер узмаган ич заяга.
Артта кала кышның бураннары,
Җанга тигән ачы еллар кала.
Юлда кала,юлда кала яшьлек,
Гомер дигән ат юлга чаба.
Гомер дигән пар ат һаман чаба,
Кабатланмый берни,барда томан.

Барган саен лəкин хəтеремдə
Истəлеклəр калкып чыга һаман.(Г.Рəхим “Гомер”)

Утырдым мин тауның күкрəгенə,
Җырлар язам,җилкəй исми тор!
Чишмəкəй,тын! Әкрен!...
Чү,шаулама,
Үткəн гомер искə төшми тор!

Ах,шулай булса икəн! Юк шул. Вакыт чынбарлыгы аяусыз. Ул адəм балаларының ихтыярын бөтенлəй сангы сукмыйча ага да ага. Әнə,өр-яңа гасыр гына түгел,өченче меңеллык ишек кага. Дəверлəр үзгəрə,максатлар төрлəнə,яшəүлəркатлаулана. Әмма кешелекнең артка чигəр исəбе юк,киресенчə,дөнья укымышлырак була бара.